

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 3.12.2013 г.
COM(2013) 855 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**Тринадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на
еврозоната**

{SWD(2013) 491 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Тринадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 9 юли 2013 г. Съветът реши, че Латвия отговаря на необходимите условия за приемане на еврото¹. Латвия ще приеме еврото на 1 януари 2014 г. („ден на приемане на еврото“), с което общият брой на държавите членки, приели еврото, ще стане осемнадесет. Валутният курс на латвийския лат спрямо еврото бе неотменимо фиксиран на 0,702804 латвийски лата за едно евро².

Практическата подготовка за преминаване към еврото навлезе във финалния си етап. Банкнотите и монетите в евро ще придобият статут на законно платежно средство в деня на приемане на еврото (т.нар. сценарий „големият взрив“). След първия доклад на Комисията, посветен на практическата подготовка на Латвия за въвеждане на еврото в обращение³, с настоящия доклад се оценява постигнатият нов напредък до края на месец октомври 2013 г. По-специално в него е разгледана подготовката за въвеждане на еврото в обращение, мерките за защита на потребителите през периода на преминаване към еврото, сред които кампанията за почтено въвеждане на еврото и информационната кампания.

В приложения към настоящия доклад работен документ на службите на Комисията са представени подробности относно подготовката за въвеждане на еврото в останалите държави членки, които все още не са приели единната валута и не са договорили клауза за неучастие.

2. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДГОТОВКАТА ЗА СМЯНАТА НА ВАЛУТАТА В ЛАТВИЯ

След последния доклад на Комисията латвийските власти и свързаните заинтересовани страни са постигнали като цяло значителен напредък с оглед на една плавна и успешна смяна на валутата.

¹ Решение 2013/387/ЕС на Съвета от 9 юли 2013 година относно приемането на еврото от Латвия на 1 януари 2014 г. ОВ L 195, 18.7.2013 г., стр. 24).

² Регламент (ЕС) № 870/2013 на Съвета от 9 юли 2013 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за Латвия (ОВ L 243, 12.9.2013 г., стр. 1).

³ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Дванадесети доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната от 23 юли 2013 г. — COM(2013) 540 final.

2.1. Организация на смяната на валутата, адаптация на правната система и подготовка на публичния сектор

На 4 април 2013 г. беше направена последната актуализация на Националния план на Латвия за приемане на еврото от 19 септември 2012 г. На 19 септември 2013 г. Saeima прие 113 изменения на закони, благодарение на което беше постигнат допълнителен напредък по адаптирането на правната система във връзка с преминаването към еврото. Понастоящем все още се извършват изменения в постановления на Министерския съвет и общински разпоредби. Приспособяването на информационните системи напредва по план. Създаден беше регистър на рисковете в областта на информационните технологии, в който са посочени най-важните информационни системи на публичната администрация.

2.2. Подготовка на смяната на парите в обращение

За смяната на валутата са необходими **400 милиона монети в евро** с латвийски национални страни и **110 милиона банкноти в евро** с различна номинална стойност. Изсичането на монетите в Staatliche Münzen Baden-Württemberg (Щутгарт, Германия) е започнало през месец юли 2013 г. Банкнотите в евро са взети назаем от Deutsche Bundesbank.

Предварителното захранване на кредитните институции с евро следва да започне на 1 ноември 2013 г. **Редовното вторично предварително захранване** на големите клиенти на търговските банки ще започне на 10 декември 2013 г., а по-малките корпоративни клиенти, които използват **опростено вторично предварително захранване**, ще получат евро в брой, считано от 27 декември 2013 г. Пощенските служби ще получат евро в брой при вторичното предварително захранване от Citadele Bank. Точните суми, които са необходими за предварителното захранване и за вторичното предварително захранване, все още не са известни, тъй като банките имат право да представят искания до 1 ноември 2013 г. Прогнозира се, че при предварителното захранване и при вторичното предварително захранване ще бъдат предоставени около 25 милиона банкноти в евро и 192 милиона монети в евро с различна номинална стойност.

От 10 декември 2013 г. на разположение на гражданите ще бъдат предоставени 800 000 **стартови комплекта** в 339 клона на търговски банки, 302 пощенски служби и клоновете на Latvijas Banka (Банката на Латвия). Стартовите комплекти ще бъдат опаковани в пластмасови торбички и всеки един ще съдържа комбинация от латвийски монети в евро с всички номинални стойности (стойност: 14,23 EUR). Предварителното търсене на стартови комплекти вече е голямо (поръчани са около 720 000 стартови комплекта). С цел да се гарантира достатъчно добро разпределение сред домакинствата и да се предотврати презапасаване, на човек ще се продават по най-много пет стартови комплекта. Освен това от 10 декември 2013 г. ще се предлагат 70 000 **специални комплекта за търговците на дребно** (всеки съдържащ по 200 EUR). Предвид факта обаче, че 200 EUR е доста голяма сума за по-малките предприятия в Латвия, е възможно малките търговци на дребно да се снабдят с необходимите банкноти и монети в евро за деня на приемане на еврото, като закупят няколко „обикновени“ стартови комплекта. Следователно Банката на Латвия следва внимателно да следи търсенето на стартови комплекти. Чуждестранните колекционери и дружества за продажба на монети могат да купуват останалите стартови комплекти и латвийски монети в евро едва след 1 януари 2014 г. Ще бъдат произведени специални комплекти

от монети в евро за колекционери — 30 000 комплекта от монети с качество BU (монети, които не са били в обращение) и 5 000 комплекта с високо качество, т.е. с монети, изработени по специален метод на изсичане. Датата на емисията ще бъде 1 януари 2014 г. и за двата комплекта.

На фона на нарастващия риск за сигурността бе разработен план за сигурност, в който се предвиждат повече мерки за сигурност при превоза на пари в брой от специализираните предприятия по време на смяната на валутата. Изготвен е специален план за действие в случай на евентуални лоши метеорологични условия.

От началото на годината **латовете в обращение** са намалели, но количеството им все още е голямо. На 30 септември 2013 г. стойността на банкнотите и монетите в латове, които следва да бъдат изтеглени, беше 971 милиона лата. Демонетизацията на монетите в латове започна на 5 септември 2013 г. С оглед на намаляването на количеството латове в обращение преди деня на приемане на еврото няколко банки предложиха на своите клиенти да внасят без такса монетите в латове по спестовни сметки от месец октомври 2013 г. Освен това Банката на Латвия предлага безплатен обмен на неограничени количества монети в латове в банкноти в латове. Търговските банки засилиха предлагането на безкасови плащания за клиенти. Към тази инициатива се присъединиха големите търговци на дребно на хранителни стоки. С оглед на намаляването на броя на банкнотите в латове с висока номинална стойност, които са в обращение, с приближаването на деня на приемане на еврото предприятията за превоз на пари в брой бяха посъветвани да се въздържат от поръчването на банкноти с висока номинална стойност. Предвид значимостта на парите в брой в Латвия като средство за разплащане и за съхраняване на стойност, от особена важност е, по възможност, тези мерки да бъдат продължени и засилени през оставащите седмици.

По време на смяната на валутата търговските банки и пощенските служби ще трябва да работят с извънредно големи суми пари в брой. С оглед да бъдат улеснени логистичните операции във връзка с изтеглянето от обращение на монетите в латове, предприятията за превоз на пари в брой и търговските банки се снабдяват със стандартни преносими контейнери за събиране, съхранение и превозване на монети.

Считано от деня на приемане на еврото, Банката на Латвия ще обменя безплатно и безсрочно неограничени количества латове в евро. Клоновете на Банката на Латвия ще бъдат отворени на 1 януари 2014 г. и ще извършват обмен на пари в брой за гражданите.

В **латвийския банков сектор** има 25 банки с 371 банкови клона, от които 19 банки с 321 клона предлагат услуги, свързани с пари в брой. Търговските банки ще осигуряват безплатна възможност за неограничена обмяна на пари в брой за срок от шест месеца от деня на приемане на еврото. За улесняване на процеса някои банки ще удължат работното време през последните седмици на годината. Четирите най-големи банки (149 клона) ще бъдат отворени на 30 декември 2013 г., който е неработен ден за банките в Латвия. Всичките 96 клона на двете най-големи банки ще бъдат отворени с намалено работно време на 31 декември 2013 г. На 1 януари 2014 г. следобед ще бъдат отворени 22 клона на трите най-големи банки. Няколко банки ще увеличат броя на служителите в клоновете (един до двама банкови служители на клон) за операции с пари в брой през периода на едновременно обращение на двете валути (първите две седмици на месец януари 2014 г.). На търговците на дребно и другите корпоративни клиенти проактивно ще бъдат предлагани услуги по събиране на пари в брой.

Броячните машини и оборудването за съхранение в клоновете понастоящем се настройват към новата валута.

Терминалните устройства АТМ ще бъдат заредени с банкноти в евро главно през последните дни на месец декември 2013 г. 99,8 % от общо 1 061 терминални устройства АТМ в Латвия ще предлагат банкноти в евро през първите 30 минути на 1 януари 2014 г. Терминални устройства АТМ, които не могат да бъдат подготвени навреме, следва да бъдат спрени. Терминалните устройства АТМ ще бъдат заредени основно с банкноти с номинална стойност от 10, 20 и 50 EUR. Банкноти с номинална стойност от 5 EUR ще има в 242 терминални устройства АТМ, считано от 1 януари 2014 г., и в още 460 терминални устройства АТМ — от 15 януари 2014 г. Използването най-вече на банкноти с ниска номинална стойност в терминалните устройства АТМ е добра практика, за да се намали рискът търговците на дребно бързо да останат без дребни пари за връщане в евро. Банките също бяха посъветвани да не дават на касите банкноти с висока номинална стойност през седмиците след деня на приемане на еврото. Терминалните устройства ПОС ще преминат веднага към използване на еврото от 1 януари 2014 г. Клиентите на банките се насърчават по-често да използват електронни плащания, особено през първите дни след деня на приемане на еврото. 99,3 % от терминалните устройства ПОС вече са съвместими с единната зона за плащания в евро (SEPA). В момента се извършват промени в информационните системи на банките; окончателните изпитвания са насрочени за края на ноември и началото на декември 2013 г.

От края на месец септември 2013 г. Банката на Латвия, заедно с Латвийската федерация на работодателите, предлага **обучения** за лицата, работещи с пари в брой, и за счетоводителите относно банкнотите и монетите в евро като цяло и по-специално относно защитните елементи. В тези обучения, които до края на месец ноември 2013 г. се очаква да обхванат 26 града във всички региони, участват най-вече търговци на дребно и служители в пощенски станции („обучение за инструктори“). Банковите служители са били специално обучени от своите работодатели във връзка с общите принципи на въвеждането на еврото и неговото отражение върху банковите услуги, както и с предлагането на банкови услуги около деня на приемане на еврото.

Latvijas Pasts (**Латвийските пощи**) ще вземат активно участие в процеса на обмяна на пари в брой с оглед на подобряване на достъпа до услуги по обмяната на пари в брой, особено в селските райони. В продължение на три месеца, считано от деня на приемане на еврото (като този срок може да бъде удължен с до три месеца), на разположение на гражданите ще бъдат обменни бюра в 302 пощенски служби. Пощенските служби няма да бъдат отворени на 1 януари 2014 г., но ще работят извънредно в събота (4 януари 2014 г.).

Подготовката за смяна на парите в обращение е значително напреднала. Предварителното търсене на стартови комплекти вече е голямо и трябва внимателно да се следи от Банката на Латвия.

Предвид значимостта на парите в брой в Латвия като средство за разплащане и за съхраняване на стойност, с приближаването на деня на приемане на еврото е изключително важно, по възможност, мерките за намаляване на банкнотите и монетите в латове, които са в обращение, да бъдат продължени и дори засилени. Банките следва да разгледат възможността да предлагане на своите клиенти безплатна обмяна на монети в латове в банкноти в латове.

Фактът, че 99,8 % от терминалните устройства АТМ ще предлагат банкноти в евро в рамките на първите 30 минути от 1 януари 2014 г., е силно положителен. Терминалните устройства АТМ, които не могат да бъдат подготвени навреме, следва да бъдат спрени. Използването най-вече на банкноти с ниска номинална стойност в терминалните устройства АТМ е добра практика, предвид задължението на търговците на дребно да връщат ресто единствено в евро, считано от деня на приемане на еврото. Банките и пощенските служби също следва да се въздържат да дават на гишетата си банкноти с висока номинална стойност през седмиците преди и след деня на приемане на еврото.

Банките и Латвийската поща следва внимателно да се подготвят за големия обем допълнителна работа и за значително по-големия брой клиенти през първите дни на месец януари 2014 г.

2.3. Предотвратяване на злоупотребите и на погрешното възприемане на изменението на цените от гражданите

Обществеността в Латвия е загрижена относно евентуалното въздействие, което преминаването към еврото може да окаже върху равнището на цените (вж. раздел 3 по-долу). Следователно е особено важно латвийските власти да вземат всички необходими мерки както за предотвратяване на злоупотреби, така и за избягване на погрешното възприемане на изменението на цените.

От януари 2013 г. **цените на 120 често купувани продукти и услуги** в най-популярните търговски обекти в седемте най-големи града на Латвия се **наблюдават** от дружество „Aptauju centrs“. Наблюдават се услуги, които — според опита от предишни случаи на смяна на валутата — е най-вероятно да бъдат засегнати от увеличението на цените във връзка със смяната, например фризьорски услуги, предоставяни от ресторанти и кафенета услуги и авторемонтни услуги. Резултатите от наблюдението се публикуват редовно на уебсайта на Министерство на икономиката и на уебсайта, посветен на преминаването към еврото. Общо погледнато цените се оказват стабилни. От месец март до края на месец септември 2013 г. като цяло цените не са се променили при 86,53 % от продуктите/услугите, а цените на 7,16 % от продуктите/услугите са се понижали, като увеличение на цените има при 6,51 % от наблюдаваните цени.

Задължителното **обявяване на цените в двете валути** — латвийски латове и евро — започна на 1 октомври 2013 г. и ще продължи до 30 юни 2014 г. Препоръчва се да се гарантира чрез нормативни разпоредби, че обявяването на цените в двете валути ще бъде прекратено до 1 януари 2015 г. и че тази дата се съобщава ясно на гражданите, за да се възползват пълноценно от периода на двойно обявяване на цените и да научат новия им мащаб. Така за гражданите ще бъде по-лесно да свикнат изцяло с новата валута.

Кампанията за почтено въвеждане на еврото, с която предприятията (например търговците на дребно, финансовите институции, интернет магазините), се призовават да поемат ангажимент да не използват смяната на валутата за собствена печалба, да спазват свързаните със смяната разпоредби и да оказват на клиентите си необходимото съдействие, бе оповестена на 12 юли 2013 г. Тя се води от Латвийското министерство на икономиката и се подкрепя *inter alia* от осем бизнес организации, включително

Латвийската търговска камара и Конфедерацията на работодателите в Латвия. Присъединилите се към кампанията имат право да използват стикер със специалния знак за удостоверяване на участието им и ще бъдат включени в „бял списък“, който ще бъде наличен на сайта, посветен на проекта за въвеждане на еврото.

Към края на месец октомври 2013 г. около 1 100 дружества (повече от 9 500 търговски обекта), които продават стоки или услуги на потребителите, са се присъединили към кампанията за почтено въвеждане на еврото. Сред участниците се нареждат петте най-големи вериги за търговия на дребно. Посоченият процент на участие обаче не е задоволителен и е далеч от и без друго доста занижената цел, предвидена от латвийските власти (участие до 1 януари 2014 г. на поне 70 % от търговците на дребно, дружествата за търговия на едро и доставчиците на услуги, т.е. около 10 000 дружества или 30 000 търговски обекта). Латвийските власти възнамеряват значително да засилят специалната кампания и информационните дейности в средствата за масова информация (радио, печатни медии, рекламиране в интернет, социални медии и телевизионни съобщения) през оставащите седмици до деня на приемане на еврото. Положителен е фактът, че Латвийската търговска камара е активен партньор, който популяризира кампанията за почтено въвеждане на еврото сред своите членове. За осигуряването на максимален брой участници преди 1 януари 2014 г. ще е необходима пълната ангажираност на всички свързани заинтересовани страни. Следва да се предвиди активното използване на специално обучени доброволци за популяризиране на присъединяването към кампанията чрез посещения на място в магазините.

Спазването на изискванията за обявяването на цените и за преизчисляването (напр. правила за закръгляване) през периода на обявяване на цените в двете валути и прилагането на Меморандума за почтено въвеждане на еврото се **наблюдават** от Центъра за защита на правата на потребителите (ЦЗПП), неправителствени организации (НПО) за защита на правата на потребителите, Държавната хранително-ветеринарна служба и Държавната приходна служба. От 1 октомври 2013 г. се извършват интензивни проверки. След първия специален доклад на Европейската комисия относно практическата подготовка на Латвия за въвеждане на еврото в обращение, общият брой на инспекторите значително е увеличен (към момента има 346 инспектори). Повечето инспектори са базирани в Рига. Инспекторите от потребителските НПО обаче са базирани в 20 града във всички латвийски региони.

През октомври 2013 г. са извършени 5 570 проверки (общият брой на планираните проверки е 36 000). ЦЗПП и Асоциацията за защита на интересите на потребителите са извършили 3 746 проверки и са установили нарушения в 1 681 търговски обекта, от които в повечето случаи (1 082 търговски обекта) цената не е била правилно преизчислена в евро. В 411 случая цените изобщо не са били обявени в евро. Към края на месец октомври нарушенията вече са били отстранени в 1 306 търговски обекта, а в 803 търговски обекта това е направено на място в присъствието на инспектор от ЦЗПП. В случай на повторни или тежки нарушения може да бъде наложена глоба до 500 LVL (711,44 EUR). До момента ЦЗПП е открил административни производства в пет случая. Държавната хранително-ветеринарна служба е извършила 1 745 проверки по цените (установени са нарушения в 129 търговски обекта), а Държавната приходна служба е извършила 79 проверки (установени са нарушения в седем търговски обекта),

Що се отнася до прилагането на Меморандума за почтено въвеждане на еврото, предприятията, които не прекратят установените от инспекторите нарушения, които многократно нарушават изискванията или Меморандума и/или които използват

нелоялни търговски практики по отношение на обявяването на цените, се включват в оповестен пред обществеността „черен списък“. Дружество от „черния списък“ няма да може да бъде включено отново в „белия списък“ и ще загуби правото си да използва знака на кампанията за почтено въвеждане на еврото. Препоръчва се през следващите месеци внимателно да се наблюдават броят и видовете нарушения, за да се улесни предприемането на съответните действия, включително, при нужда, по-подробно информиране във връзка с прилагането на обявяването на цените в двете валути или с преизчисляването. Освен това, на фона на общественото мнение (вж. раздел 3 по-долу), бързата реакция от страна на властите ще представлява основен фактор за вдъхване на увереност на гражданите.

От 1 октомври 2013 г. потребителите могат да подават до ЦЗПП жалби във връзка с нарушения на разпоредбите за обявяването на цените чрез специална телефонна линия за жалби, чрез телефонна линия за информация по общи въпроси, свързани с еврото, чрез електронни и обикновени писма. През октомври в ЦЗПП са получени **180 жалби от потребители**, от които 103 се отнасят до увеличаване на цените, 31 са във връзка с неправилно преизчисляване на цените, а 37 — с липсващо обявяване на цените в евро. Жалбите се разглеждат от ЦЗПП или подпомагаща го НПО в срок на най-много 48 часа след подаването им. Жалбите във връзка с възможни увеличения на цените поради преминаването към еврото се разглеждат от Латвийския съвет за защита на конкуренцията.

Положителен е фактът, че значително е увеличен броят на инспекторите, които са ангажирани с наблюдението на обявяването на цените в двете валути и с прилагането на Меморандума за почтено въвеждане на еврото. От съществена важност е бързата реакция в случаи на неспазване от предприятията на изискванията за обявяване на цените и преизчисляване (напр. правилата за закръгляване) или на неправилно прилагане на Меморандума за почтено въвеждане на еврото. Следва да се гарантира, че от 1 януари 2014 г. проверките ще бъдат засилени.

Значително трябва да се активизира интересът към кампанията за почтено въвеждане на еврото. За осигуряването на максимален брой участници преди 1 януари 2014 г. ще е необходима пълната ангажираност на всички свързани заинтересовани страни. С цел да се популяризира присъединяването към кампанията, следва да се предвиди използването на специално обучени за целта доброволци. В тази дейност следва да бъдат включени така също и потребителските НПО, които вече наблюдават правилното прилагане на обявяването на цените в двете валути, като едновременно с това те биха могли да популяризират и кампанията за почтено въвеждане на еврото. Всичките 119 органа на местното самоуправление също трябва да се присъединят към кампанията.

Препоръчва се да се гарантира чрез нормативни разпоредби, че обявяването на цените в двете валути ще бъде прекратено до 1 януари 2015 г. и че тази дата се съобщава ясно на гражданите, за да се възползват пълноценно от периода на двойно обявяване на цените и да научат новия им мащаб. Така за гражданите ще бъде по-лесно да свикнат изцяло с новата валута.

2.4. Подготовка за смяната на валутата в селските райони и подготовка на предприятията

С оглед на навика на латвийците да плащат по-често в брой, за осигуряването на безпроблемна смяна на валутата от ключово значение е да се извърши задълбочено планиране и подготовка за процеса в селските райони. С цел да се осигурят навсякъде възможности за обмяна на латове в евро и за изтегляне на старата валута от обращение, е направена карта на наличните пунктове за пари в брой в отдалечените райони (пощенски служби, банкови клонове и терминални устройства АТМ). Освен това е изготвен контролен списък с действия по смяната на валутата, за да се улесни наблюдението на напредъка на общинско равнище. През месец ноември 2013 г. ще бъдат осъществени целеви информационни мерки за гражданите и предприятията в селските райони, включително уязвимите групи, малцинствата и руско-говорящата общност. През 2013 г. латвийските власти са провели повече от 160 обучения във връзка с въвеждането на еврото, включително регионални форуми и професионални семинари (вж. раздел 3 по-долу).

Очаква се тези мерки да бъдат от полза през периода на смяна на валутата, тъй като освен медиите и интернет в отдалечените райони органите на местното самоуправление често са единственият източник на информация. През последния етап от смяната на валутата трябва да продължи наблюдението върху пълното осъществяване на включените в контролния списък действия.

Участието на Латвийските пощи в смяната на валутата (вж. раздел 2.2 по-горе) значително ще подобри предоставянето на услуги по обмяна на пари в брой в селските райони. Понастоящем продължават започналите на 1 октомври 2013 г. обучения на служителите и куриерите от пощенските служби (почти всички служители, които имат пряк контакт с клиенти), като те обхващат *inter alia* работата с пари в брой и защитните елементи на еврото. През първите седмици след деня на приемане на еврото 50 допълнителни служители ще подпомагат персонала на пощенските служби. С оглед на смяната на валутата са предвидени повече мерки за сигурност, оборудване за съхранение и броячни машини. Накрая, Латвийските пощи са разработили специални информационни мерки относно преминаването към еврото.

Търговците на дребно изпълняват важна роля в смяната на валутата, тъй като потребителите предпочитат да ги използват като „мини-банки“ за обмяната на своите налични средства в национална валута срещу евро (особено ако наблизо няма банкови клонове). Повечето латвийски търговци на дребно, включително веригите супермаркети, са започнали да се подготвят за смяната на валутата едва след Решението на Съвета от 9 юли 2013 г. Освен по-голямата нужда от пари в брой (вж. раздел 2.2 по-горе), сред основните аспекти за търговците на дребно се числят спазването на изискванията за обявяване на цените в двете валути и участието в кампанията за почтено въвеждане на еврото (вж. раздел 2.3 по-горе), обучението на служителите, подготвянето на оборудването за съхранение на пари в брой и мерките за сигурност, както и въпроси, свързани с информационните технологии.

Подготовката на големите търговци на дребно на хранителни стоки изглежда в напреднал етап на изпълнение. Към края на месец октомври 2013 г. повечето от тях са изготвили прогнози за необходимото им количество пари в брой за вторичното предварително захранване и са сключили споразумения с банките относно вторичното предварително захранване. Главните касиери от всеки магазин ще преминат обучения,

предлагани от Банката на Латвия (вж. раздел 2.2 по-горе) през месец ноември 2013 г., и след това ще обучат своите колеги на място. Обучението ще включва практическо обучение по работата с пари в брой в две валути. Информационните системи са проверени и обработват плащания както в евро, така и в латвийски латове, включително смесени плащания. На местата, където това бъде счетено за необходимо, ще бъдат поставени детектори за фалшиви банкноти. Открити са тръжни процедури във връзка със засилените мерки за сигурност, а преговорите с дружествата за превоз на пари в брой са започнали в края на месец октомври 2013 г. За да се намали натоварването на касиерите и ограничи времето за чакане на касите, се препоръчва да бъдат предприети допълнителни мерки, като осигуряване на отделни каси за плащане в латове, позволяващи тяхното опростено и пряко изваждане от обращение, откриване на информационни гишета в големите магазини, на които да се отговаря на въпросите на клиентите, и наемане на временен персонал за опаковане на продуктите.

Въпреки наличието и в селските райони на достатъчно информация относно практическите аспекти, свързани с преминаването към еврото, малките хранителни магазини (чийто пазарен дял в Латвия е 30 %) все още изглежда не са толкова добре подготвени за смяната на валутата и се страхуват от свързаните трудности и разходи, по-специално през периода на едновременно обращение на двете валути. Предвид особено важността на малките търговци на дребно в селските райони, се препоръчва тези страхове да бъдат разсеяни на местно равнище и към края на годината да бъдат засилени мерките за повишаване на осведомеността.

Подготовката на предприятията по-специално в селските райони следва редовно да се наблюдава и да се повиши осведомеността относно практическите аспекти на преминаването към еврото.

Следва да се обърне специално внимание да се даде информация относно смяната на валутата на възрастните хора, които изпитват трудности при напускане на домовете си. Те може да имат нужда така също от помощ при обмяната на своите пари в латове. Социалните работници следва да бъдат обучени, за да могат да отговарят на основните въпроси, свързани с преминаването към еврото.

3. ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ И ОБЩЕСТВЕНО МНЕНИЕ

След Решението на Съвета от 9 юли 2013 г. латвийските органи стартираха интензивния етап на осъществяване на информационните дейности, свързани с преминаването към еврото.

Информационната кампания, която се координира от Министерство на финансите, включва набор от информационни средства и инструменти (поименни писма до домакинствата, семинари и обучения, социални медии, телевизия и печатна реклама) и е насочена към различни групи (напр. обществеността, ученици, уязвими групи, предприятия). Предприети са допълнителни информационни дейности от Държавната канцелария, Министерството на икономиката, Банката на Латвия, Министерството на образованието и науката, Министерство на образованието, Латвийската асоциация на търговските банки и други публични и частни институции.

Министерството на икономиката, в тясно сътрудничество с Министерството на финансите, провежда кампанията за почтено въвеждане на еврото в отговор на опасенията, че въвеждането на еврото ще доведе до увеличаване на цените.

Кампанията в средствата за масова информация започна през месец септември 2013 г. с различни телевизионни съобщения, целящи да ангажират обществеността на емоционална основа и да обяснят практическите аспекти на процеса на преминаване към еврото. Кампанията се допълва с реклами в печатните медии, радиото, онлайн и с външна реклама. В процеса на подбор на медиите се обръща специално внимание на достигането до уязвимите групи в отдалечени райони и на руско-говорящото население.

Кампанията за почтено въвеждане на еврото е организирана на два етапа: първият етап започва през месец септември с телевизионни съобщения и реклами в медиите, целящи да информират предприятията и канещи ги да се присъединят към Меморандума. Вторият етап — от месец октомври до месец декември — има за цел да информира потребителите за целите на кампанията и да ги насърчи да пазаруват в търговски обекти, които са подписали Меморандума и следователно са се ангажирали да не използват периода на преход за злоупотреби с цените.

Освен това през месец септември и месец октомври в пет града бяха проведени регионални форуми за предприятия и граждани. Латвийската конфедерация на работодателите, Латвийската търговска камара и Латвийската асоциация на търговците организираха семинари за предприятия, на които ги информираха относно кампанията за почтено въвеждане на еврото, като тези семинари включваха срещи с държавни служители и икономисти. На посочените мероприятия предприятията имаха възможност да се присъединят към инициативата. Последните данни показват, че участието на предприятията може да бъде допълнително повишено.

По региони редовно се провеждат семинари и мероприятия за предприятия, професионални лица, работещи с пари в брой, и уязвими групи. С цел да бъдат информирани учителите и учениците, Министерството на образованието разпространи във всички училища информационна брошура за учители и създаде анимационни филмчета, които да бъдат включени в учебните програми.

Проведени бяха няколко мероприятия, насочени както към хората с увредено зрение, така и към тези с увреден слух. Обучени бяха местни „инструктори“ на регионални сдружения на хората с увредено зрение с цел да дават допълнителни насоки на съответната група хора относно оформлението на монетите и банкнотите, защитните елементи и общите условия по смяната на валутата. На съответните семинари широко бяха разпространени „тестове за монети и банкноти“, информационни материали на брайлово писмо и звукови карти.

За месец ноември 2013 г. е планирано изпращането на поименни писма до всички домакинства в Латвия. Изготвят се шест варианта с регионални адаптации — по един за всеки регион на Латвия (Kurzeme, Vidzeme, Latgale, Zemgale, Riga), включително отделен вариант на руски език.

В рамките на споразумението за партньорство, подписано между Латвийското министерство на финансите и Комисията на 10 юли 2012 г., бяха осъществени редица съвместни информационни дейности: конференция във връзка с преминаването към еврото през месец септември 2013 г., семинар за латвийските журналисти и пътуваща изложба, посветена на еврото. Пътуващата изложба, посветена на еврото, беше открита в Рига през месец септември и преди края на годината ще посети Daugavpils и Lieraja. Комисията предостави на латвийските власти така също разнообразни публикации.

Европейската централна банка си сътрудничи с Банката на Латвия за подобряване на взаимодействието и за увеличаване до максимум на въздействието на дейностите в рамките на информационната кампания. В края на октомври те дадоха начало на информационна кампания, използваща широка гама от средства (телевизионна, печатна, онлайн и външна реклама, както и други информационни материали) и съсредоточена върху визуалното оформление на банкнотите и монетите в евро, защитните елементи и основните факти и дати, свързани с преминаването към еврото. В Рига беше открита изложба на еврото на Европейската централна банка на 25 октомври 2013 г.

Комисията внимателно следи проучванията на общественото мнение, възложени от Министерството на финансите. Последните налични резултати (от октомври 2013 г.) говорят за постоянна, макар и скромна подкрепа за въвеждането на еврото — 39 % от респондентите го подкрепят (-1 процентен пункт спрямо септември 2013 г.).

Равнището на осведоменост на обществеността относно въпроси, свързани с преминаването към еврото, продължава да се повишава — 72 % от респондентите считат, че са добре информирани (+2 процентни пункта спрямо резултатите от септември и +10 процентни пункта спрямо април-май 2013 г.). Освен това 94 % от латвийците знаят, че денят на приемане на еврото е 1 януари 2014 г. (+10 процентни пункта спрямо месец юли и +33 процентни пункта спрямо април и май).

Необоснованите увеличения на цените обаче остават сериозен повод за безпокойство за голяма част от латвийското население (83 %).

Комисията ще проведе проучвания на Евробарометър на общественото мнение в Латвия преди, по време на и след периода на едновременно обращение на двете валути, които ще започнат през месец декември 2013 г.

Последният етап на информационната кампания в Латвия следва да бъде насочен към непроменените опасения, свързани с въвеждането на еврото, и към повишаване на доверието на потребителите. С цел да бъдат отстранени продължаващите опасения за увеличаване на цените по време на смяна на валутата, гражданите трябва непрекъснато да бъдат информирани относно резултатите от наблюдението на цените и другите дейности по упражняване на контрол.